

Oponentský posudek na bakalářskou práci *Reprezentace dobové ideologie v sovětském plakátu v 20. letech XX. století* studentky Hanny Dzeraviahy

V bakalářské práci *Reprezentace dobové ideologie v sovětském plakátu v 20. letech XX. století* se Hanna Dzeraviaha pokouší o umělecký rozbor plakátů sovětského Ruska 20. let 20. století a snaží se o analýzu jejich vzniku, působení, cílů a ideologického dopadu na dobovou společnost. Práce se skládá z 6 kapitol a obrazové přílohy obsahující jednotlivé plakáty.

Autorka se zaměřuje na rozbor historického kontextu sovětského Ruska 20. let minulého století. V textu práce se můžeme často setkat s nepřesným a spíše zavádějícím překladem některých klíčových termínů (pojmu) z ruštiny, resp. s jejich nekorektním použitím. Na s. 4 v kapitole *Ideologie a stát* např. mluví autorka o „národních masách“ a působení „několika lidí“ na ně. Výraz „národní masy“ nedává sám o sobě ani v tomto spojení smysl a pramení z nepochopení samotné podstaty termínu „národní“ a možnosti jeho použití ve správném kontextu. Zřejmě se jedná o „lidové masy“ (tato nepřesnost se opakuje na s.8). Zavádějící překlad resp. užívání pojmů se v práci vyskytuje relativně často. Např. používá autorka pojem „bezdomovci“ namísto vhodného „bezprizorní“ (s. 22), což svědčí o neznalosti dobového kontextu a nesprávném použití konkrétního termínu, které následně překrucuje samotný smysl autorkou uváděného tvrzení, kdy se např. zmiňuje o společenském fenoménu bezdomovců na pozadí popisovaného plakátu o bezprizorních dětech aj.

Některé použité výrazy neumožňují jednoznačnou interpretaci: např. „vysoká buržoazie“, „nedostatek obchodu mezi městem a vesnicí“ (s.5) atd.

Ve své bakalářské práci autorka často cituje a odkazuje na sekundární literaturu. Někdy ovšem používá studentka v pramenech (tj. sekundární literatuře) uvedené citace jakožto citace původní (např. uvádí jakožto pramen svého výzkumu sebrané spisy V. I. Lenina nebo také archivní materiály Státního archivu Ruské federace (*Государственный архив Российской Федерации*)) (s.23, 40). Stejným nedostatkem je absence data přístupu u internetových odkazů (s.18, 23, 24), nesprávné použití velkých písmen, četné gramatické chyby a absence správné interpunkce. Pokládám ovšem tento nedostatek za technický a méně závažný pro bakalářskou práci.

V některých citovaných pramenech neuvádí ovšem studentka rok jejich vzniku (s.18) ani pro jistotu samotnou citovanou stránku, což podkopává celkovou důvěryhodnost citace. Tato situace je bohužel nikoliv náhodná a nejednou se v práci opakuje (s.18, 19, 20).

Závažnější nedostatek však nastává ve chvíli, kdy autorkou často citované pasáže sekundární literatuře vůbec neodpovídají. Např. na stránce 4 mluví Hanna Dzeraviaha o bolševicích, kteří „neomylně ucítili velký potenciál ideologie pro ‚organizování atomizovaných a dezorientovaných mas‘“ (citace z *Моя картина. Образы мочи: политический плакат и пропаганда, Galerie U Křižovníků 26.1.-30.3.2005*, Praha 2005). Pokud se ovšem podíváme do originálu, zjistíme, že studentkou citovaný autor hovoří především o Hitlerovi (resp. Stalinovi), nikoliv však o bolševicích (viz s.5-6). Neodpovídá věcně také citace ze stejnojmenné knihy na s.10 bakalářské práce a další. Svědčí to buď o studentčině nesprávném pochopení sdělení sekundární literatury anebo také o svévolném zacházení s pramenem, po čemž ztrácí citace svůj dosavadní význam a jakoukoliv souvislost.

Nejzávažnější ovšem je, že v bakalářské práci často citovaný odkaz pramenům vůbec neodpovídá – nebo se v citované sekundární literatuře vůbec nevyskytuje (viz údajné citace z Гольмшток, И., *Тоталитарное искусство*, Москва 1994, (odkaz na s. 4), Гудков, Л., *Негативная идентичность*, Москва 2004 (s.14)), což do značné míry podkopává spolehlivost studentkou uvedených údajů a snižuje důvěryhodnost její práce.

Odkazy z jiných pramenů se většinou v práci ověřit nebo dohledat nedají v důsledku buď neuvedených údajů (stránek, roku apod.) nebo kvůli tomu, že neodpovídají originálu. Jediné funkční odkazy v bakalářské práci se týkají z knihy kolektivu ruských autorů Bibikovové, Baturivové a Volodina *Agitační umění sovětského Ruska*, která obsahuje stejnojmennou obrazovou přílohu (viz Бибикова, И.М., Бабурина Н.И., Володина Т.И., *Агитмассовое искусство Советской России. Материалы и документы. Агитпоезда и пароходы. Передвижной театр. Политический плакат. 1918-1932*, Москва 2002, Бибикова, И.М., Бабурина Н.И., Володина Т.И., *Агитмассовое искусство Советской России. Материалы и документы. Агитпоезда и пароходы. Передвижной театр. 1918-1932*, Москва 2002). Je nutno poznamenat, že celá bakalářská práce je napsaná na převážném základě této knihy a přesněji mechanicky reprodukuje její obsah, a to včetně kolektivem autorů navrhované tematické koncepce, způsobu třídění plakátů a dokonce slovníku symbolů. Někdy ovšem studentka vystupuje v koncepčního rámce této knihy a ucelenosti jejího výkladu a rozbíjí ho zcela nelogickým kombinováním různých významových témat obsažených v různých kapitolách původní knihy. Například v kapitole 6 bakalářské práce *Symbolika v plakátu* studentka nejen že reprodukuje stejné informace z ruské publikace *Agitační umění*, ale také kombinuje dohromady jak samotný přepis obsahu slovníku symbolů, tak třídění plakátů podle nejfrekventovanějších obrazů, což v bakalářské práci vypadá zcela nelogicky a postrádává jakékoliv zdůvodnění. V originálu pak jsou tyto dvě kategorie rozdělené autory do dvou samostatných částí tvořících druhý přílohový díl knihy.

Pro vysvětlení lze dodat, že v praxi to znamená, že studentka dává v práci (konkrétně v části II.) dohromady popis takových plakátových symbolů, jakými jsou např. „zeměkoule“, „červená vlajka“, „zřetřhané řetězy“ apod., což je samo o sobě pečlivým přepisem slovníku symbolů v originální knize ze stran 244-246 (tyto údaje v originální knize mají ovšem ilustrovat část II. *Symbols a znaky* (s.176-228)).

Ve stejné 6. kapitole bakalářské práce pak pokračuje studentka reprodukováním informací týkajících se jednotlivých plakátových obrazů (např. „obraz rolníka“, „dělníka“, „dítěte“, „ženy“ apod.), což v původním prameni patří k tematicky oddělené I. části *Základní témata hromadného agitačního umění sovětského Ruska 1918-1921* (s.1-175). Pokud působí v originální knize toto rozdělení témat a symbolů zcela logicky a oprávněně, míchání dohromady těchto dvou částí v jedné kapitole bakalářské práce není nikterak odůvodnitelné.

Pro vysvětlení a doplnění celkového obrazu bakalářské práce je nutné dodat, že kolektivem ruských autorů formulované teze včetně tematicko-konceptuálního rozdělení a slovníku symbolů ilustruje studentka v drtivé většině případů na základě (jak jinak!) týmiž autory shromážděných ilustračních plakátů, které jsou reprodukovány v druhém přílohovém dílu uvedené publikace (jsou uvedeny v mezní kapitole *Vysvětlení tabulek symbolů a znaků* (179-228)).

Ponecháme-li v platnosti přístup k bakalářské práci coby přepsání resp. reprodukování originálního výzkumu Bibikovové, Baburonové a Volodinova, pak není zcela jasné, proč se v úvodu (a konkrétně v *Předmluvě* – jak pojmenovává autorka svou úvodní kapitolu) studentka Dzeraviahha pokouší klást takové cíle svého výzkumu, jakými jsou např.: jaký má dopad (umění na obyvatelstvo)? Za jakým cílem, apod. V závěru se autorka k těmto otázkách sice formálně vrací a tvrdí, že např. sovětská vláda se „úspěšně vyrovnala se svými propagačními úkoly“, „získala podporu národa“ atd., což ovšem není nijak podloženo jakýmkoliv rozbořením nebo alespoň pokusem o rozbor tohoto tvrzení v textu samotné práce. Na úvod nastolené otázky a nepodložené závěry se tak úplně míjejí účinkem a samotného textu bakalářské práce se netýkají, protože tento má povahu přepisování obsahu již existující publikace ruského kolektivu autorů a žánr této publikace je navíc ryze kunsthistorický a proto poskytuje pouze samotný popis plakátů a jejich obsahu, a to bez jakéhokoliv přesahu do rámce dějin resp.

historické antropologie, kam náleží autorčiny nezodpovězené otázky o dopadu ideologie plakátů na společnost apod.

Absence jakékoliv metodologie zahrnující časoprostorový rámec bádání, rozbor pramenné základny, předpokládaných historických metod badání není proto bohužel překvapující a dovršuje celkový obraz v bakalářské práci reprodukované knihy poskytující popis jednotlivých plakátů, tedy referátu, jenž žánrově žádnou metodologii nevyžaduje.

V tomto kontextu je zároveň zcela logické, že autorka se ani na úvodní otázky nepokouší jakkoliv odpovědět, protože je zcela omezena rámcem reprodukování knižního textu ruských autorů. Po provedené analýze textu bakalářské práce lze tvrdit, že tento reprodukcující přístup dělá bakalářskou práci studentky Hanny Dzeraviahy nehodnotnou a bezcennou z hlediska podstaty a náplně bakalářské práce, jež má splňovat kritéria samostatné originální práce v oblasti autonomního výzkumu poskytujícího originální výstup bádání. Kritéria a žánr bakalářské práce autorka nespĺňuje v důsledku toho, že shrnuje a jednoduše převypravuje náplň již existující publikace (její strukturu, třídění, koncepci a dokonce obrazovou přílohu) bez jakéhokoliv tvůrčího přínosu ve zvolené problematice a současně bez jakékoliv přidané hodnoty jejího bádání. **Bakalářskou práci k obhajobě proto nelze doporučit.**

V Praze 16. ledna r. 2011

Mgr. Alena Marková